

BISERICI ȘI MĂNĂSTIRI CATOLICE DIN SIRET, SECOLELE XIV-XVI. ÎNVĂȚĂMÂNT CATOLIC LA EPISCOPIA DIN SIRET

Mircea Pahomi

Țările Române s-au aflat permanent, ca spațiu geografic, la confluența culturală a religiilor catolică și ortodoxă, astfel că propaganda catolică a fost foarte puternică, infiltrându-se și extinzându-se în teritoriul acestora. Marea invazie a tătarilor din 1241 a întârziat cu un secol încheierea formațiunilor statale din Moldova, adăugându-i-se în sec. XIV marea molimă de ciumă și holeră ce a făcut ravagii foarte mari în rândurile populației europene. Dragoș vodă și urmașii săi, cu sprijinul Ungariei, au alungat tătarii din Moldova (fără Bugeagul de la Marea Neagră); Bogdan voievod, cu reședința la Cuhea-Maramureș, devenit "infidel notoriu" coroanei Ungariei, trece în Moldova cu vitejii maramureșeni, unde împreună cu micile formațiuni ale populației locale, reușește să întemeieze statul independent Moldova cu capitala la Siret. Asupra noului stat se exercitau puternice presiuni din partea Ungariei și Poloniei, care acționau permanent pentru subjugarea politică, dar și a răspândirii confesiunii catolice, ridicând biserici și episcopii proprii (Milcovia, Cetatea Albă, Siret).

Constantin Giurescu și Dinu Giurescu, scriu că franciscanii din cnezatul Haliciului (ocupat în 1378 de către Polonia), reușesc să întemeieze mănăstiri și case catolice, la sud de Nistru, în localitățile din nordul Moldovei, la Cosmin, Baia, Siret ș.a., unde existau așezări franciscane.

Siretul, străvechi centru politic și economic al Moldovei, prezintă o viață neîntreruptă pe însăși vatra orașului, unde sunt atestate în sec. XIV și două monumente bisericesti în stil occidental, iar pe locul numit Horodiștea a existat o cetate de lemn și pământ. Analele franciscane amintesc faptul că la 15 iunie 1340 au murit ca martiri și au fost înmormântați acolo "fratele Blasius și fratele Marcu", iar în 1352 Siretul era numit oraș¹.

Dimitrie Onciul scrie că în timpul lui Lațcu vodă (cca 1365 - cca 1375), se aflau la Siret doi misionari minoriți (franciscani), Nicolae Melsak și Paul Schweidnitz, iar în 1371 domnitorul a cerut ca împreună cu poporul său să treacă la biserica romană (catolică), creându-se la Siret o episcopie catolică neatârnată față de cea de la Halici, iar localitatea să fie ridicată la rangul de "civitas", condiții acceptate în 1372 de către papa Urban al V-lea. Convertirea însă nu a avut loc, căci mormântul lui Lațcu vodă se află în biserica ortodoxă din Rădăuți cu hramul "Sf. Nicolae". Fiica acestuia, Nastasia, probabil soția lui Iuga voievod (1399-1400), caracterizată printr-o scrisoare papală din 1372 ca "îndărătnică în schismă", a fost și ea înmormântată în 1420 tot în biserica "Sf. Nicolae" din Rădăuți. La 24 iulie 1370, papa Urban al V-lea scrie episcopilor de Praga, din Bratislava și Cracovia, cerându-le să primească pe domnul și poporul Moldovei în sânul bisericii romane, să desfacă țara de legăturile eclesiastice cu episcopul Haliciului, să întemeieze un episcopat propriu catolic la Siret, care este însemnat, are mulți locuitori și poate fi ridicat la rangul de "civitas", adică oraș cu reședință episcopală.

Convertirea lui Lațcu vodă la catolicism urma să fie făcută și din rațiuni politice, dorind să scape de permanentele atacuri ale Ungariei, care urmărea subordonarea politică și

La poalele dealului Sasca, pe vechea uliță a "Grecilor" din Siret, franciscanii numiți și minorii, aveau o biserică cu hramul "Sf. Fecioare Maria", amintită în 1391 ca parohie. În acel loc exista și un izvor cu apă curativă, utilizat de către localnici pentru tratarea diferitelor boli, fiind loc de pelerinaj.

Data construirii mănăstirii franciscanilor de la Siret nu este cunoscută, iar ruinele acesteia se mai păstrau în sec. XIX. Peste fundațiile dezvelite ale fostei mănăstiri a franciscanilor, s-a ridicat în 1867 localul școlii primare de fete, iar în apropierea ei s-au descoperit în 1885 fundațiile unei biserici catolice în formă de cruce, precum și soclul unei clopotnițe pardosite cu pietre de mormânt, iar alte 13 pietre funerare erau așezate într-un colț, toate având inscripții armenesti. Dintre acestea, 6 pietre funerare au fost încastrate în zidul ce împrejmuiește cimitirul catolic din Siret. Probabil că în apropierea acestei biserici s-a aflat și un cimitir catolic, unde în sec. XV-XVI, au fost înmormântați și armeni de confesiune catolică³.

Între 1375-1377 se stabilesc în Siret și călugării catolici din ordinul dominicanilor, numiți și "frații predicatori", care cu ajutorul familiei domnitoare a Moldovei, ridică biserica "Sf. Ioan Botezătorul", aflată în actualul centru al orașului Siret. Documente din 11 octombrie 1377 și 28 ianuarie 1378, atestă că la Siret exista o mănăstire catolică dominicană, întemeiată de către Margareta "domina Valachie Minoris", care era cunoscută la Roma încă înainte de domnia lui Petru Mușat (cca 1375 - cca 1391)⁴. Zidirea bisericii "Sf. Ioan Botezătorul" este atestată documentar printr-un act redactat în limba latină:

- 1384 mai, Horlăcenii. - Petru voievod (Mușat) domnul Moldovei, "luând aminte și ținând seama că strălucita și preamărita doamnă Mărgărita, mama noastră iubită și vrednică de cinste, a pus din evlavie pentru Dumnezeu și fericita Maria, maica sa, precum și pentru fericitul Ioan Botezătorul, să se înalțe și să se zidească în orașul Siret o biserică și lăcaș al fraților călugări predicatori...în care biserică sus zisa doamnă, maica noastră și-a ales loc de îngropare". La cererea acesteia, domnul dăruiește fraților predicatori ce slujesc acest lăcaș, venitul vămii din Siret⁵.

Șt. S. Gorovei propune ca textul latin al localității de emitere al acestui document "villa Horleganoio", să fie tradus prin Hârlău, unde existau curți domnești. Poate că mai aproape de adevăr ar fi localitatea Volovăț, scris în vechile documente ca Horlovăț, Orlovăț, Volhovăț, unde se aflau, de asemenea, curți domnești, iar împreună cu Siretul formau domeniul de întreținere al doamnelor Moldovei până la Ștefan cel Mare, unele dintre acestea fiind de religie catolică, înrudite cu familia domnitoare din Polonia.

Se cunosc episcopi de Siret, dar care nu au rezidat acolo. La 9 martie 1371, Andrei Vasilo, profesor al minorităților din Cracovia, agreeat și de Lațcu vodă, a fost hirotonisit ca episcop de Siret, rang pe care l-a avut până în 1388. În 1378, Ilie Patit era denumit "profesor et magister generalis", apoi Ioan de Cracovia, (1388-1394), Ștefan Martinii, (1394-1412), Nicolae Venatoris, "profesor theologica magister", (1413-1434). Ultimul episcop a fost franciscanul Ioan. În 1412, episcopia catolică din Siret devine sufragana mitropoliei catolice mutată de la Halici la Lvov. Ulterior episcopia de la Siret a fost mutată la Baia, iar mai târziu, la Bacău⁶.

Folosind surse documentare din *Acta Vaticana*, publicate în 1913 de către I.C. Filliti, Ștefan Bărsănescu prezintă texte privitoare la pregătirea de cadre ecleziastice de către biserica catolică din Moldova. Papa Grigore al XI-lea scrie că la finele sec. XIV vicarul general al misionarilor dominicani de la 6 mănăstiri din Galiția și Moldova, între care era și cea din Siret, prin care numește pe episcopi "profesor al ordinului fraților predicatori", precum și "profesor et magister generalis". Papa Bonifaciu al IX-lea, prin *Bula din 8 iunie 1394*, stabilește ca episcopul de Siret să îndeplinească și misiunea de profesor pentru frații ordinului dominicanilor, obligație ce-i revenea, de altfel, și prin statutul acestui ordin. Papa cerea unui episcop ca să fie un profesor ce stăpânește știința, știe să predea, fiind totodată și magistru în teologie, respectiv

să posede un titlu academic, care echivala cu cel de doctor în teologie al universităților timpului respectiv. În centrele episcopale catolice, existau adevărate cercuri de oameni de cultură și cărturari ce predau învățământul în limba latină, numai pe cale orală prin predici, ce se adresau, însă, doar persoanelor adulte, nu și copiilor. Cele de mai sus ne pot conduce la ipoteza că și la episcopia catolică de la Siret ce funcționa pe lângă biserica Sf. Ioan Botezătorul, a existat la finele sec. XIV și prima jumătate a sec. XV, un învățământ teologic pentru formarea cadrelor ecleziastice din Moldova, care a avut, însă, numai un caracter local, fără o influență generală în întreaga țară.

Ștefan Bârsănescu sugerează "ipoteza discutabilă", că aceste măsuri ale bisericii catolice nu puteau rămâne necunoscute și fără urmări pentru biserica ortodoxă. Este foarte probabil ca și episcopiile și mitropolia ortodoxă din Moldova să fi avut în acea vreme, sarcina de a instrui profesorii pentru pregătirea cadrelor ecleziastice proprii.

În susținerea acestei ipoteze, Ștefan Bârsănescu menționează scrisoarea patriarhului Constantinopolului din 1395, prin care acordă protopopului Petru, dreptul de a conduce biserica din Moldova, de a statornici anagnoști (citeți), controlând și învățătura lor, iar preoții puteau fi numiți numai din rândurile acestora. Învățarea de a citi în limbile greacă și slavonă presupunea existența unui profesor care să conducă ucenicii - elevi la cunoașterea alfabetelor respective, silabisirea, citirea cuvintelor și apoi a textelor, deci a gramaticii pentru citirea și înțelegerea cântărilor de ritual. Grigore Țamblac, trimisul Patriarhiei din Constantinopol a stat în Moldova între 1401-1404, aplanând conflictul cu patriarhia și recunoașterea Mitropoliei Moldovei, a ținut predici și a scris *Mucenicia Sf. Ioan cel Nou de la Suceava*, fiind un mare cărturar al timpului respectiv⁷. Mitropolitul Iosif predă în 1407, popii Domentian mănăstirile Neamț și Bistrița "foste ale vlădiciei mele", împreună cu cărțile, adădiile, vasele și averea lor, fiind alt cărturar al timpului. Moise filosoful, menționat în 1423, probabil că a fost un alt cărturar învățat, sau posibil profesor - dascăl al timpului, căruia domnul Alexandru cel Bun îi face unele donații pentru credincioasă slujbă. Poate fi amintit protopopul Iuga al cărui fiu, Mihul (Mihail), ajuns mare logofăt, a fost împuternicit de către domnitorul Petru Aron în 5 iunie 1456, la Vaslui, împreună cu sfatul țării, să încheie pacea cu turcii⁸. Atât protopopul Iuga, cât și Grad Gradovoci, și-au instruit singuri copiii lor, care au ajuns dregători în sfatul domnesc al Moldovei⁹.

Târgul Siret și Volhovățul (Volovățul), cu satele, pricaturile, morile, veniturile și toate plățile din dări, câștigurile și toate foloasele ce țin de acest târg și de Volhoveț au fost date în 13 decembrie 1421, de către Alexandru cel Bun fostei sale soții, cneaghina Rimgalia, sora craiului Poloniei, pe timpul vieții acesteia¹⁰. Petru Aron, domnul Moldovei, dă în 1 octombrie 1455 și în 29 iunie 1456, târgul Siret și Volovățul, doamnei Maria, văduva lui Ilie voievod și mătușa craiului Poloniei¹¹. Aceste doamne fiind de confesiune catolică, este de presupus că au susținut și bisericile catolice din Siret.

Din partea unor călători străini din sec. XVII, misionari sau prelați catolici, ne sunt cunoscute o serie de mărturii privind bisericile catolice din Siret. Un anonim catolic italian, consemna în 1606: "Siret, fostă reședință episcopală, acum se mai văd doar, cu mare greutate urmele unei biserici fostă a dominicanilor"¹². Franciscanul Paulo Bonici relatea în 1632 existența în vechime a Episcopiei de Siret, cu o fântână făcătoare de minuni pentru bolnavi, dar domnul "Ștefăniță belicâne" (Ștefan Rareș în 1551), a pus să fie date jos turlele bisericilor catolice, iar "în biserica din Siret, s-a slujit apoi de către schismatici" (ortodocși)¹³.

Călugărul italian Nicolo Barsi serie probabil în 1632, că la Siret a existat o mănăstire a dominicanilor, foarte frumoasă, unde stătea episcopul catolic. Amintește fântâna tămăduitoare din incinta mănăstirii, iar un domnitor a dăruit biserica, alungând toți călugării și pe episcop, iar fântâna și-a pierdut puterea avută¹⁴. Bartolomeo Bassetti, călugăr minorit din Italia, relatează în 1643 despre biserica "Sf. Sacrament" și mănăstirea dominicanilor distruse de către

voievodul Ștefan, putându-se vedea urmele acesteia, lângă o fântână ținută la mare cinste, iar în Siret nu se mai află nici un catolic¹⁵. Episcopul catolic Marco Bandini constata în 1646 existența a două biserici armenesti și trei ortodoxe. Colonia catolică era în mare scădere, fiind dispărute mănăstirea dominicană și cele două biserici catolice¹⁶. Rezultă că bisericile catolice din Siret au funcționat de la sfârșitul sec. XIV și până pe la mijlocul sec. XVI.

Despre măsurile luate de către Ștefan Rareș în 1551, cronicarul Grigore Ureche scrie că acesta "să nu vază ceva ce iese răsărit de la pravoslavie (ortodoxie), toți eriticii din țara sa, vrea, au să-i întoarcă, să fie la o lege, au să iasă din țară"; unii s-au botezat, iar alții au părăsit țara¹⁷.

Vicisitudinile vremurilor tulburi la care a fost supusă Moldova, dispariția cu timpul a credincioșilor catolici, care să le poată susține și întreține, au condus la pustiirea și ruina biseriilor catolice din Siret.

Actuala biserică ortodoxă, cu hramul "Sf. Ioan Botezătorul", se află în piața centrală a orașului, care s-a numit în trecut "Sf. Ioan" și apoi "Piața Unirii", nu are nici o pisanie, iar după tradiție ar data din timpul lui Petru Mușat, fiind zidită de către Margareta Mușata, mama domnitorului, care a și fost înmormântată acolo. Documentele prezentate anterior, precum și cercetări arheologice făcute la această biserică, au depistat fundațiile unei biserici anterioare, precum și un mormânt intact, confirmând că acestea ar fi aparținut bisericii catolice cu același hram.

În forma actuală, biserica este din sec. XVII, zidită pe vechile ruine de către Ștefan Petriceicu (1673-1674 și 1683-1684), care a ctitorit și biserica "Sf. Onufrei" de la Mănăstioara de lângă Siret. Planul și secțiunea longitudinală a bisericii sunt aproape identice cu cele ale mănăstirii de maici "Adormirea Maicii Domnului" din Ițcanii Vechi - Suceava, refăcută tot în sec. XVII, precum și cu cele ale bisericii Aron vodă de lângă Iași¹⁸.

Profesorul Simion Reli consemnează după *Cronica parohială* a bisericii, o serie de greutăți pe care străinii de neam aflați la conducerea comunei urbane Siret, le-au făcut în cursul sec. XIX bisericii "Sf. Ioan Botezătorul" și epitropiei acesteia. Până pe la anul 1800, în preajma bisericii s-a aflat și un cimitir ortodox, care a fost închis pentru înhumări. Acesta era împrejmuit printr-un gard din scânduri și stâlpi de stejar. Cu trecerea timpului, gardul s-a degradat până la dispariția lui, iar locul din fața bisericii a devenit o piață pentru târgurile săptămânale și iarmaroace, fiind utilizat ca un loc al domeniului public. Pentru a recupera locul vechiului cimitir, în anul 1856, târgovețul român Lazăr Ienachievici a propus ca să se ridice pe acest teren o cruce mare și o placă, ambele din piatră, care să servească pentru sfințirea apei la Bobotează. Reprezentanții autorităților austriece din Consiliul orașenesc s-au opus și-au intervenit la Consistoriul episcopal din Cernăuți. Pentru aplanarea conflictului, Consistoriul propune epitropilor bisericii ca să vândă orașul local respectiv. Târguierile asupra prețului de vânzare au durat până în 1874, când locuitorii români fac "hatâr" și încheie contractul de vânzare. Au intervenit în continuare numeroase șicane făcute de către străinii stabiliți în Siret, privind delimitarea terenului vândut, lăsând și bisericii un mic loc în jurul ei. În 1891, se face un gard din grilaj de fier, cu postament din piatră și beton. Săpându-se șanțul pentru gard, s-au găsit multe schelete, care au fost strânse în două sicrie mari și reînhumate la 4 iulie 1891 în noul cimitir ortodox de la biserica "Sf. Dumitru". Au fost depistate și două gropi comune cu câte 10 schelete fiecare, care cu probabilitate proveneau de la persoanele decedate în timpul foametei și epidemiei de ciumă din anul 1770, ce au decimat aproape în întregime populația Siretului¹⁹.

Începând cu Ștefan cel Mare, urmat apoi în sec. XVII-XVIII de către alți domnitori, din vechiul hotar al târgului Siret, s-au făcut multe danii mănăstirii Putna, schitului "Sf. Onufrei" - Mănăstioara, dar și unor boieri. Călugării de la "Sf. Onufrei" se luptau ca să pună stăpânire și pe câmpia numită "Valea Cuilei", care mai rămăsese în stăpânirea târgoveților din

Siret. Călugării contestau târgoveților dreptul asupra acestui loc, afirmând că în vechile vremi, pe câmpia respectivă s-a aflat satul Vicșani ce aparținea de drept mănăstirii "Sf. Onufrei". Avusese loc și un proces, dar pe baza vechilor hrisoave de la bătrânii domni, târgoveții își dovediră dreptatea. În timpul epidemiei de holeră din 1770, Ștefan, egumenul de la "Sf. Onufrei", care avea trecere în rândurile târgoveților, urmărind distrugerea vechilor hrisoave ale târgului, răspândește zvonul că izvorul și cuibul de infecție al holerei a intrat în aceste hârtii mucegăite, astfel că ele trebuiesc distruse. Șoltuzul și cei 12 pârgari, înspăimântați de ravagiile holerei, iau hrisoavele domnești și vechile documente ale târgului între care se afla și cel ce asigură dreptul de proprietate asupra Cuilei, le duc la "Sf. Onufrei", unde starețul Ștefan le pune pe foc sub brazii din preajma mănăstirii. Înșelăciunea starețului nu a folosit cu nimic târgoveților, căci toți reprezentanții lor, înafară de unul singur (Ioan Ciobotariu), au murit de holeră, iar populația s-ar fi redus la vreo 50 de suflete²⁰. Pe această cale au dispărut documente de mare valoare istorică, privind unul dintre cele mai vechi și importante târguri de la începutul formării statului Moldova. În anul 1771, mănăstirea "Sf. Onufrei" a intrat în stăpânirea Cuilei, fără ca siretenii să mai poată face dovada dreptății lor.

Biserica "Sf. Ioan Botezătorul" fiind grav avariata de timp, a fost reparată în 1893, când a fost scos zidul median dintre naos și pronaos, a fost spălat și renovat iconostasul, s-a curățat pictura, făcându-se un nou acoperiș din tablă și s-au pus cruci noi pe turlă. Alte reparații s-au mai făcut în anul 1926²¹.

Biserica a mai păstrat exemplare din cartea veche românească, preluate și păstrate în Depozitul centralizat de carte veche din Suceava (mutat la mănăstirea Râșca), care au numerele de inventar: 2104, 2118, 2123, 38, 2102. Un *Apostol (Praxiu)*, tipărit în 1743 la Buzău, legat în scoarțe de lemn și piele, cu 178 foi, are următoarea însemnare românească, foaia 25: "Să nu știe când am cumpărat acest Praxiu, eu, preutul Daniil ot târgul Săretului și cu agiutorii poporenilor, pe cini cât l-au îndurat milostiv Dumneazău, drept șase lei turcești, în zilele preluminatului dōmn Ion Ion Neculai voevod <Mavrocordat>, let 7254 <1748> iuni<e> 15 zile; și bani au dat târgoveții și pomană numai... lei. Iară de l-ar fura cineva, să fie afurisit... Daniil, protopop". Alte cărți vechi fără să aibă însemnări: Antologhion, Iași 1726; Octoih, Iași 1749 și Liturghier, Iași 1747²².

În prezent biserica a beneficiat de o nouă restaurare, interiorul a fost înveșmântat cu o frumoasă frescă. Degajările făcute prin sistematizarea zonei centrale, au pus în valoare acest monument istoric, biserica devenind cap de perspectivă arhitecturală a pieții centrale orașenești.

NOTE

1. C.C. Giurescu și D. Giurescu, *Istoria Românilor*, I, Editura Științifică, București, pp. 247-248.
2. D. Onciul, *Scrieri istorice*, I, ediția Aurelian Sacerdoțeanu, Editura Științifică, București, 1968, pp. 507-509.
3. N. Ciocan, *Siretul în Evul Mediu. Schiță istorică*, în Ion Popescu Sireteanu, (autor principal și coordonator), *Siretul. Vatră de istorie și cultură românească*, Editura "Omnia", Iași, 1994, pp. 78-90; S. Reli, *Orașul Siret în vremuri de demult*, Ediția I, Editura Mitropolitul Silvestru, Cernăuți, 1927, pp. 61-67.
4. A.A. Bolșacov-Ghimpu, *Cronica Țării Moldovei până la întemeiere*, București, Editura Litera, 1979, p. 116.
5. *Documenta Romaniae Historica. A. Moldova*, I, Editura Academiei R.S.R., București, 1975, pp. 1-2 (în continuare D.R.H., A.).
6. N. Ciocan, *op. cit.*, p. 81-90.
7. Șt. Bărsănescu, *Pagini nescrise din istoria culturii românești (sec. X-XVI)*, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, pp. 117, 125-127, 151-152, 215, 49-51.
8. D.R.H., A., vol. I., pp. 29-30, 79-80, 409; vol. II, 1976, pp. 86-87.

9. Șt. Bârsănescu, *op. cit.*, pp. 150-154.
10. D.R.H. A. vol. I., pp. 70-72.
11. M. Costăchescu, *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, II, Tiparul Viața Românească, Iași, 1932, pp. 775-776; I. Ionașcu ș.a. *Relațiile internaționale ale României în documente*, Editura politică, București, 1971, pp. 97-99.
12. *Călători străini despre Țările Române*, IV, Editura Științifică, București, 1972, p. 337.
13. *Ibidem*, V, 1973, p. 19, 28.
14. *Ibidem*, pp. 80-81.
15. *Ibidem*, p. 183.
16. N. Ciocan, *op. cit.*, p. 86.
17. G. Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, Ediție P.P. Panaitescu, Editura de Stat pentru literatură și artă, București, 1958, p. 168.
18. G. Balș, *Bisericile și mănăstirile moldovenești din veacurile XVII-XVIII*, Fundația Regele Ferdinand I, București, 1933, pp. 79-82. V. Vătășianu, *Istoria artelor feudale în Țările Române*, I, Editura Academiei R.P.R., București, 1959, p. 307.
19. S. Reli, *op. cit.*, pp. 39-41.
20. *Ibidem*, pp. 61-67.
21. *Ibidem*, pp. 103-119.
22. O. Mitric, *Cartea românească veche din județul Suceava*. în "Suceava Anuarul Muzeului Județean", X, 1983, pp. 667, 682, 700, 702.

Résumé

Siret est devenu dans le IIème partie du XIVe siècle la capitale de la Moldavie, situé à la frontière qui séparait les grandes confessions européennes: le catholicisme et l'orthodoxisme. Bien que cela était un état orthodoxe, la Moldavie avait des églises et des évêchés catholiques bâties sur son territoire: Cetatea Albă, Siret etc. Dimitrie Onciul fait attention à Siret de deux missionnaires franciscains qui sollicitaient à régner - Lațcu Vodă (1365-1375) et a population de partir au catholicisme.

Les franciscains bâtissant en Siret au pied de la colline Sasca, une église avec le patron "Sf. Maria". Entre 1375-1377, des autres moines à l'ordre du régner, bâtissant encore une église en Siret. L'évêché catholique fondé en Siret serait déplacé ultérieurement en Baia (sec. XV). L'auteur parle de l'existence possible d'une "école latine" près d'évêché catholique de Siret / lieu où étaient formés les cadres ecclésiastiques.